TĚŠÍNSKÉ
DIVADLO
SCENA POLSKA

John Chapman, Dave Freeman

PRYWATNA KLINIKA

J. Litwin, T. Kłaptocz

Dyrektor Teatru Cieszyńskiego Petr Kracik
Dyrektor ds. ekonomicznych Iris Heclová
Kierownik artystyczny Sceny Polskiej Bogdan Kokotek
Kierownik literacki Sceny Polskiej Joanna Wania

Teatr Cieszyński Czeski Cieszyn,
organizacja użyteczności publicznej

John Chapman, Dave Freeman

PRYWATNA KLINIKA

Zamknięty pokaz przedpremierowy 22 października 2020 (epidemia COVID-19)
Premiera 23 października 2021

Reżyseria Karol Suszka
Tłumaczenie Elżbieta Woźniak
Scenografia Bogdan Kokotek
Kostiumy Agata Kokotek
Inspicjent, sufler Anna Kaczmarska

OBSADA
Harriet Małgorzata Pikus
Gordon Grzegorz Widera
Alek Zbyšek Radek
Ryszard Tomasz Kłaptocz
Anna Joanna Litwin
Mildred Barbara Szotek-Stonawski
Magda Lidia Chrzanówna

Spektakl zrealizowano przy wsparciu finansowym Ministerstwa Kultury RC oraz Miasta Czeski Cieszyn

John Chapman

Dramatopisarz i scenarzysta brytyjski (ur. 27 maja 1927, Londyn, Wielka Brytania – zm. 2 września 2001, Dordogne, Francja).

Skończył studia na wydziale aktorskim w Royal Academy of Dramatic Art. Jako młody aktor zaczął pisać i natychmiast zrobił błyskotliwą karierę w roli dramatopisarza. Jego debiutancka sztuka *Dry Rot* (*Sucha zgnilizna*), której prapremiera odbyła się w 1954 roku w Whitehall Theatre w Londynie, odniosła niebywały sukces. Utrzymywała się na afiszu przez trzy i pół roku; zagrano niemal 1500 spektakli.

Nic więc dziwnego, że postanowił całkowicie poświęcić się pisaniu dla teatru. Jego druga sztuka, *Simple Spymen* (1958), była grana również w Whitehall Theatre przez trzy lata. Po niej nastąpiły premiery kolejnych: *The Brides of March* (*Marcowe panny młode*, prapremiera w 1960 roku), *Diplomatic Baggage* (*Bagaż dyplomatyczny*, prapremiera w 1964 w Brighton) i *Oh Clarence* (*Och, Clarence*, prapremiera w 1968 roku w Manchesterze).

Chapman jest autorem bądź współautorem ponad trzydziestu sztuk. Kilka z nich napisał wspólnie z Rayem Cooneyem (między innymi *Nie teraz, kochanie*, 1967), z Jeremym Lloydem (między innymi *Upaść z Jonesami*), i z Michaelem Pertwee (*Wakacyjne zdjęcie*, 1986); po jednej z Carlą Lane (*The Liver Birds*, 1975), z Anthonym Marriottem (*Zamknij oczy i pomyśl o Anglii*, 1977) i z Davem Freemanem (*Prywatna klinika*, 1982).

Na początku lat sześćdziesiątych Chapman rozpoczął długą i owocną współpracę z telewizją BBC jako scenarzysta. Jest między innymi autorem scenariusza dwudziestu sześciu odcinków popularnego serialu *Fresh Fields*, który w USA został nagrodzony EMMY dla najbardziej popularnej komedii.

Jest uważany za mistrza farsy; już jego debiutancka sztuka była niezwykle udanym przykładem tego gatunku. W plebiscycie przeprowadzonym w Wielkiej Brytanii w 2000 roku *Dry Rot* znalazła się wśród stu najpopularniejszych sztuk dwudziestego wieku. Żoną Johna Chapmana była aktorka Betty Impey; miał z nią czterech synów.

M. Pikus, J. Litwin

Dave Freeman

Dramatopisarz i scenarzysta brytyjski (ur. 22 sierpnia 1922, Londyn, Wielka Brytania – zm. 28 marca 2005, Londyn, Wielka Brytania).

Autor komedii, fars i sitcomów. Przed wybuchem II wojny światowej pracował w teatrze jako elektryk. W czasie wojny pełnił służbę w marynarce, a po wojnie - w londyńskiej policji. Podczas wojny koreańskiej ponownie wstąpił do marynarki wojennej (1951). Po powrocie do kraju pracował jako dziennikarz i reporter kryminalny, w 1953 roku zaczął również pracować dla telewizji jako scenarzysta - pisał scenariusze komedii telewizyjnych, sitcomów, filmów fabularnych, jak również sztuk radiowych. Współpracował z Bennym Hillem przy produkcji popularnego programu telewizyjnego *Benny Hill Show* i przy rewii *Fine Fettle* (*Dobra forma*), granej w Palace Theatre na West Endzie. Pisał także skecze dla innych komików: Tony'ego Hancocka, Tommy'ego Coopera, Frankiego Howerda, Roya Hudda i Arthura Askeya. Dave Freeman jest autorem scenariuszy ponad dwustu komedii, między innymi *Rocket to the Moon* (1967), *Bless this House* (1971), *Carry on Abroad* (1972), *Carry on behind* (1974) i *Carry on Columbus* (1992).

Prapremiera jego pierwszej sztuki teatralnej - *A Bedfull of Foreigners* (*Łóżko pełne cudzoziemców*) - z Terrym Scottem i June Whitfield w rolach głównych odbyła się na West Endzie w 1973 roku. Sztuka odniosła ogromny sukces - utrzymywała się na afiszu przez półtora roku, a potem była grana na całym świecie: w Niemczech, Belgii, Holandii, Danii, Szwecji, Norwegii, Finlandii, na Łotwie, w Szwajcarii, we Włoszech, na Słowacji, w Izraelu, Stanach Zjednoczonych, Kanadzie, Argentynie, Brazylii i w Chinach.

Druga sztuka Freemana, napisana wspólnie z Johnem Chapmanem *A Key for two* (w Polsce grana pod tytułem *Prywatna klinika*) miała prapremierę w 1982 roku w Londynie. Podobnie jak trzecia sztuka, napisana samodzielnie *Kindly keep it covered* (*Proszę trzymać pod przykryciem*), była grana w różnych krajach; w Wiedniu utrzymywała się na afiszu przez rok.

Dave Freeman miał żonę i troje dzieci. W wolnych chwilach zajmował się stolarstwem, ogrodnictwem i nauką języków obcych.

L. Chrzanówna, J. Litwin

B. Szotek-Stonawski

Prywatna klinika
farsa w dwóch aktach

Harriet jest atrakcyjną i przedsiębiorczą czterdziestolatką. Po rozstaniu z mężem nie ma ochoty na kolejne małżeństwo. Ma za to dwóch kochanków, którzy ją utrzymują, nie wiedząc oczywiście o swoim istnieniu.

Gordon prowadzi dobrze prosperującą firmę reklamową, Alek jest właścicielem kutrów rybackich; obaj są żonaci. Gordon przynosi Harriet świeże jajka od kur hodowanych przez żonę, Alek uszczęśliwia kochankę rybami, a co istotniejsze, obaj panowie zostawiają czeki na utrzymanie domu. Pracując, jak mówi, „na dwie zmiany", Harriet najbardziej troszczy się o to, by kochankowie się nie spotkali.

Zapisuje więc w kalendarzu „Jajka do piątej trzydzieści. Ryba o szóstej". Gdy któryś z kochanków chce ją odwiedzić w dniu zarezerwowanym dla drugiego, Harriet wymawia się obowiązkami wobec matki. Tłumaczy, że nie może przedstawić jej przyjaciela, bo mama jest zbyt pruderyjna, by zaakceptować wolny związek.

Pewnego dnia dochodzi jednak do nieuchronnego spotkania kochanków.

Wyrazistość postaci i komedia omyłek – to największe walory farsy (lekka komedia o żywej akcji) Johna Chapmana i Dave'a Freemana. Coraz bardziej nieprawdopodobne sploty dowcipnych sytuacji, kolejne nieporozumienia i próby ich wyjaśnienia wywołują salwy śmiechu wśród publiczności. Humor rozwija się od pierwszej do ostatniej sceny, a całość trzyma w napięciu aż do zaskakującego finału.

W tej przezabawnej farsie nie brakuje szalonych zbiegów okoliczności, pomylonych tożsamości i karykaturalnych sytuacji.

„Gdybyś nie tracił pieniędzy na kobiety, mógłbyś więcej wydawać na żonę i dom."

K. Suszka

Karol Suszka

reżyser

Jeżeli widzowie śmieją się w nieodpowiednim miejscu, czyja to wina? Autora czy zespołu?

Najprawdopodobniej obydwu, chociaż przy odrobinie twórczego gustu widzowie śmieją się zazwyczaj we właściwych momentach. Faktem jednak jest, że czasem gust widza jest „trochę" inny od reżyserskiego, aktorskiego, po prostu teatralnego, i wtedy... smutek...

Czy / dlaczego farsa jest pogardzanym gatunkiem?

Nigdy w życiu, przynajmniej dla mnie. To trudny do realizacji gatunek teatralny, więc gardzą nim..., proszę mi wybaczyć nazwanie po imieniu kolegów reżyserów i aktorów. To bardzo szeroki temat do wszelkiego rodzaju dywagacji i rozpamiętywania dlaczego i po co farsa. Rzeczywiście można ten gatunek sprofanować tanimi „chwytami" teatralnymi, gdzie widz po obejrzeniu cieszy się, że było bardzo śmiesznie, kiedy ten czy inny aktor kopnął w coś kolegę, a temu kopniętemu wypadły wszystkie zęby...

Dobra zabawa widzów nie oznacza jednak łatwej pracy dla aktorów i reżysera?

Tylko świetni aktorzy mogą i powinni grać farsy, na szczęście takich aktorów w Scenie Polskiej posiadamy, i praca nad tym tekstem i nie tylko nad tym jest przyjemnością, nieprzyjemności zostawmy innym. Nota bene każda praca powinna wywoływać radość z jej wykonywania.

T. Klaptocz, Z. Radek

Agata Kokotek
kostiumografka

Od czego zaczynasz przygotowania do zaprojektowania kostiumów?

Swoją pracę zawsze zaczynam od przeczytania adaptacji. Następnie prowadzę rozmowę z reżyserem na temat realizacji danej sztuki: jaka jest jego wizja i w jaki sposób kostiumy mogą pomóc w osiągnięciu tej wizji. Potem rozpoczyna się etap poszukiwania i inspiracji. W tym celu przeglądam różnego rodzaju albumy, książki, filmy, pokazy mody i dzieła sztuki. Po nasyceniu się tymi „danymi" przystępuję do projektowania.

Na czym polega różnica w twojej pracy w zależności od tego, czy pracujesz nad tragedią lub komedią?

W kostiumach jest dla mnie ważny ich symbolizm, a tragedie dają mi większą swobodę wyrazu. W komediach częściej trzeba się przybliżyć zwyczajnemu życiu i kostium musi być wtedy bardziej realistyczny.

Czy zdarza się, że twoje pomysły na kostiumy zdecydowanie różnią się od wizji reżysera? I co wtedy robisz?

Moim zdaniem tylko reżyser ma w głowie cały obraz danego spektaklu. Kostiumy to pewna część, razem ze scenografią, światłami, muzyką i choreografią tworzą całość. Zawsze staram się dojść do kompromisu, by obie strony były zadowolone, a aktorzy i widzowie na tym tylko zyskali.

Z. Radek, M. Pikus

G. Widera, J. Litwin

L. Chrzanówna, M. Pikus

Złote myśli

Harriet

• Ja też ciebie kocham. Więc nie psujmy tego, co mamy, małżeństwem.

• To, że mężczyzna od czasu do czasu korzysta z taksówki, nie oznacza, że musi się pozbyć swojego samochodu.

• Wyszłam za mąż za prawdziwego czarusia i zobacz, co się z nim stało. Z całą pewnością to nie moja wina, że stał się przestępcą i kobieciarzem. Ma wrodzone skłonności. Mężczyznę można porównać do czajnika elektrycznego – jak raz się zepsuje, to należy go wyrzucić i kupić nowy.

• Nie trzeba być ekspertem. Są niewiarygodnie prości. Nie mają w sobie kobiecej finezji i subtelności.

„Jestem kochanką. Dwóch mężczyzn naraz. Ale oni o tym nie wiedzą. Gdybyśmy nie mieli recesji, wystarczyłby mi tylko jeden. Ośmielam się powiedzieć, że jeśli jest się weterynarzem opiekującym się pół milionem owiec, nie można narzekać na dopływ gotówki, ale tu każdy musi oszczędzać. Ten rok nie był dobry dla kobiet na utrzymaniu."

T. Kłaptocz, M. Pikus

O czym myślą mężczyźni
i czy kobiety za dużo mówią...

• Mężczyzna niechętnie słucha kobiety nieszczęśliwej i rozczarowanej, ponieważ odnosi wrażenie, że zawiódł.

• Aby w pełni wyrazić swoje uczucia, kobiety stosują licentia poetica i używają licznych wyolbrzymień, metafor i uogólnień.

• „Nie słuchasz mnie". I nawet ta skarga bywa przez mężczyzn mylnie rozumiana i interpretowana.

• Największym wyzwaniem dla kobiet jest odpowienia interpretacja i właściwa reakcja na milczenie mężczyzn.

• Kiedy mężczyzna milknie, kobieta od razu myśli o najgorszym.

• Mężczyzna ma wielkie trudności w odróżnieniu życzliwej troski od współczucia. Nie znosi litości.

• Kobiety nie powinno się ganić za to, że potrzebuje pociechy, a mężczyzny za to, że potrzebuje „jaskini".

• Nawet bardzo zakochany mężczyzna czasami musi na krótko odsunąć się od partnerki, nim znów się do niej zbliży.

Mężczyzna wciąż oscyluje między potrzebą bliskości i tęsknotą do niezależności.

• Nastrój kobiety wznosi się i opada jak fała. Kiedy osiągnie dno – nadchodzi czas uczuciowych obrachunków.

• Mężczyźni w swoich związkach oddalają się wciąż i zbliżają, a kobiety odczuwają na przemian wzrost i opadanie gotowości kochania siebie i innych.

• Nawet wtedy, gdy mężczyzna znakomicie „podbudowuje" partnerkę, może się ona z początku wydać jeszcze bardziej zdenerwowana.

[John Gray: Mężczyźni są z Marsa, kobiety z Wenus, wydawnictwo Zysk i S-ka, Poznań 1995]

Zbyšek Radek

Alek

Lubisz łowić ryby? Podaj ulubione przepisy na dania rybne.

Ze względu na temperament dla mnie ryb łowienie
Nie jest wcale atrakcją i tego nie zmienię.
Choć z tego tematu taką wyciągam naukę,
Że lubię, gdy czasami złapię „niezłą sztukę".
A przepis na rybne danie zwykle mam gotowy,
Każda ryba, byleby bez wnętrza i głowy.

Czy farsa Prywatna klinika zasługuje na miano sztuki?

Pytanie retoryczne, każdy kto je kładzie,
Nic nie wie o reżyserze, autorach, obsadzie.
Lecz kiedy się zamyśli nad twórczości drogą,
Zrozumie to zrobione nie przez byle kogo.
Bo obsada artystów jest nieprzypadkowa,
No, przeczytaj obsadę, rozboli Cię głowa.
Więc kiedy się zapoznasz, skąd się wszystko wzięło,
To powstała nie sztuka, a normalne dzieło.

Czy zgadzasz się z tym, że jeśli Adam pojawił się wcześniej niż Ewa, to pozycja mężczyzny jest wyższa od pozycji kobiety?

Ja nie wiem, lecz historia podpowiada sama,
Że to Ewa powstała, cóż... z żebra Adama.
A współcześnie widzimy feminizm dokoła,
Chcący zmienić płeć, mężczyzn. Co się tylko zdoła.
Lecz wszystkie te hasełka są nadzwyczaj puste,
Kiedy trzeba szafę wnieść, ot na piętro. Szóste.
I jeszcze taka refleksja, czysto osobista,
Że feminizm to frakcja jest bardzo swoista.
Chcą naprawiać co dobre i choć się starają,
To często swą urodą nas nie porywają.
Nie wiem czemu wkroczyłem w kręgi feminizmu,
Skoro pointa tak prosta, wolna od cynizmu.
Po zerwaniu owocu raz z rajskiego drzewa,
Pierwszą więc feministką była właśnie Ewa.

Z. Radek, J. Litwin

Grzegorz Widera

Gordon

Czy od kłopotów sercowych można się rozchorować?

Kłopoty sercowe, podobnie jak każde inne, mają wpływ na nasze zdrowie i samopoczucie. Stąd nasuwałby się wniosek, aby ich unikać. Natura ludzka jest jednak inna, mimo wiedzy zawsze dążymy do poznania kogoś, kto staje się nam bliski. Ale konsekwencje niewłaściwego wyboru często powodują problemy, które doprawadzają do stresu. Oczywiście nie każda miłość przynosi kłopoty. Zatem wierzmy, że nasze miłości przyniosą nam jedynie szczęście i radość, a co za tym idzie, będziemy żyli w zdrowiu 100 lat!!!

Czy mężczyźni kłamią lepiej niż kobiety?

Zdolność do kłamstwa nie ma rozgraniczenia na płeć, zarówno kobiety, jak i mężczyźni posługują się kłamstwem w równym stopniu w celu osiągnięcia korzyści lub ukrycia własnych słabości. Kłamstwo leży w naturze ludzkiej, więc kłamaliśmy, kłamiemy i będziemy kłamać, bo tacy jesteśmy.

Czy jajka są zdrowe? Podaj ulubione przepisy na danie z jajek.

Uwielbiam jajka i właściwie jem je prawie codziennie. Mój ulubiony przepis na jajka panierowane: 6 jajek ugotować na półtwardo (od momentu zagotowania 4-5 min). Następnie włożyć do zimnej wody, wystudzić i ostrożnie obrać ze skorupek. Rozgrzać frytkownicę (nastawiłem na 180°C) lub duży garnek z grubym dnem. Tłuszczu musi być tyle, aby przykrywał całe jajka. W czasie, gdy tłuszcz się grzeje, panierować jajka w bułce tartej i rozbełtanym jajku. Czynność powtórzyć. Czyli jajko-bułka-jajko-bułka. Smażyć do zrumienienia skorupki. Wyjąć do odsączenia na papierowy ręcznik i podawać.

G. Widera

Małgorzata Pikus

Harriet

Czy kobiety powinny prowadzić dom, a mężczyźni zarabiać pieniądze?
Jestem absolutnie przeciwna narzucaniu ról społecznych konkretnym płciom. Uważam, że w związku powinno się dogadywać i szukać kompromisów. Znam facetów świetnie gotujących czy myjących okna. I kobiety, które świetnie ogarniają elektronikę czy techniczne sprawy domowe.

Wolisz ryby czy jajka? Podaj ulubione przepisy na dania z ryb lub jajek.
Lubię i jajka i ryby jednakowo. Moja ulubiona pasta rybna: jajka na twardo starte na tarce, doprawione majonezem (koniecznie hellmann's w RC lub delikatny babuni w RP) sól, pieprz do smaku. Na świeżej kajzerce z masłem smakuje bosko.

Czy chciałaś kiedyś być pielęgniarką?
Nigdy w mojej głowie nie narodził się taki pomysł.

G. Widera, M. Pikus

G. Widera, T. Kłaptocz

Kierownik marketingu Kateřina Mertha
Kierownik pracowni elektryczno-akustycznej Vladimír Rybář
Kierownik pracowni ślusarsko-modelarskiej Kristina Libosková
Kierownik pracowni krawieckiej Karin Szostoková
Kierownik pracowni perukarskiej Šárka Szeligová
Kierownik pracowni rekwizytorskiej Józef Kurek
Kierownik techniczny Roman Sekula

Światło Paweł Klimczak / Dariusz Molicki
Dźwięk Roman Majchrzyk / Wojciech Bielach
Fryzjerka Martina Suszková
Garderobiane Lucie Žebroková
Rekwizyty Martina Tobolová
Brygadier sceny Marian Mandrysz
Montażyści dekoracji
David Cienciala / Daniel Pospíchal

Redakcja Joanna Wania
Zdjęcia Miroslav Pawelek
Opracowanie graficzne i skład Iva Lupková
Druk PROprint, s.r.o. Czeski Cieszyn

Prawa autorskie dotyczące tego spektaklu reprezentuje agencja DILIA, divadelní, literární, audiovizuální agentura, z. s., Krátkého 143/1, 190 03 Praha 9 – Vysočany

G. Widera, M. Pikus

Teatr Cieszyński
Ostrawska 67, 737 35 Czeski Cieszyn
Tel.: + 420 558 746 022/23
e-mail: scenapolska@tdivadlo.cz
www.tdivadlo.cz

Bilety, abonamenty, karty podarunkowe
Centrum informacyjne TC
Czeski Cieszyn, Rynek ČSA 1222/10
wtorek-piątek 14:00 - 17:00
lub godzinę przed spektaklem w TC

ČESKÝ TĚŠÍN

Moravskoslezský kraj

Příspěvková organizace
Moravskoslezského kraje

Głos
GAZETA POLAKÓW W REPUBLICE CZESKIEJ

gazetacodzienna.pl
Śląsk Cieszyński on-line

TRAMWAJ CIESZYŃSKI

zwrot

KLUB POLSKIEJ PRASY I KSIĄŻKI
KSIĘGARNIA
Czeski Cieszyn
E- mail: ksiegarnia@polonica.cz